

TARTU

Tartu linna 2023. aasta huvihariduse ja huvitegevuse kava

Sissejuhatus

Noorsootöö seaduse kohaselt määratakse riigieelarvest kooskõlas riigieelarve seadusega valdadele ja linnadele võimaluse korral täiendav toetus 7–19-aastaste noorte süsteemse ja juhendatud huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavuse ja mitmekesisuse parandamiseks.

Noorsootöö seaduse §15¹ lg 4 ja §15² lg 1 kohaselt peab kohalik omavalitsus koostama huvihariduse ja huvitegevuse kava, mis peab sisaldama huvihariduses ja huvitegevuses osalevate noorte arvu, huvihariduses ja huvitegevuses osalemise võimalusi, kitsaskohti huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavuses ja mitmekesisuses ning tegevusi kitsaskohtade lahendamiseks.

Kohalikele omavalitsustele eraldatav toetus kinnitatakse Vabariigi Valitsuse korraldusega "Tasandus- ja toetusfondi jaotus 2023. aastal". Vastu võetud korraldus avaldatakse Riigi Teatajas¹ eeldatavasti veebruaris 2023. aastal. Esialgse arvestuse² kohaselt on toetus Tartu linnale 2023. aastal 414 797 eurot³ ehk 185 033 eurot (31 %) vähem kui 2021. aastal ja 38 280 eurot (8 %) vähem kui 2022. aastal, mis tähendab ligikaudu 27 eurot noore kohta. Koos 2022. aastast jäänud jäägiga 13 862 eurot on 2023. aastal huvihariduse ja huvitegevuse arendamiseks kasutatav riigi poolne toetussumma kokku 428 659 eurot ehk 6% kogu linnavalitsuse eelarvest noorsootöö, sh huvihariduse ja huvitegevuse toetamiseks.

Huvihariduse ja huvitegevuse kava sisendid

Tartu linna huvihariduse ja huvitegevuse hetkeolukorra analüüsil ja sellest tuleneval 2023. aasta tegevuskava kokkupanekul olid aluseks järgmised allikad:

- Tartu linna 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. aasta huvihariduse ja huvitegevuse kavad, nende aluseks olnud uuringud ning nende täitmise analüüs⁴;
- Tartu linna arengukava 2018-2026⁵;
- Eesti Hariduse Infosüsteemi statistika ning Tartu Linnavalitsuse rahastusotsused Tartu koolide huvitegevuse ning Tartu huvikoolide kohta 2022. aastal;
- Tartu linna kultuuriosakonna statistika linnavalitsuse poolt toetatud spordiklubide, huvikoolide ja huvitegevuse ühingute tegevuses osalevatest Tartu noortest (01.11.2023 seisuga);
- Tartu linnavalitsuse kultuuri- ja haridusosakondade töörühma temaatilised arutelud;

¹ <https://www.riigiteataja.ee>

² S.o 03.01.2023 seisuga

³ <https://www.rahandusministeerium.ee/et/kov/finantseerimine>

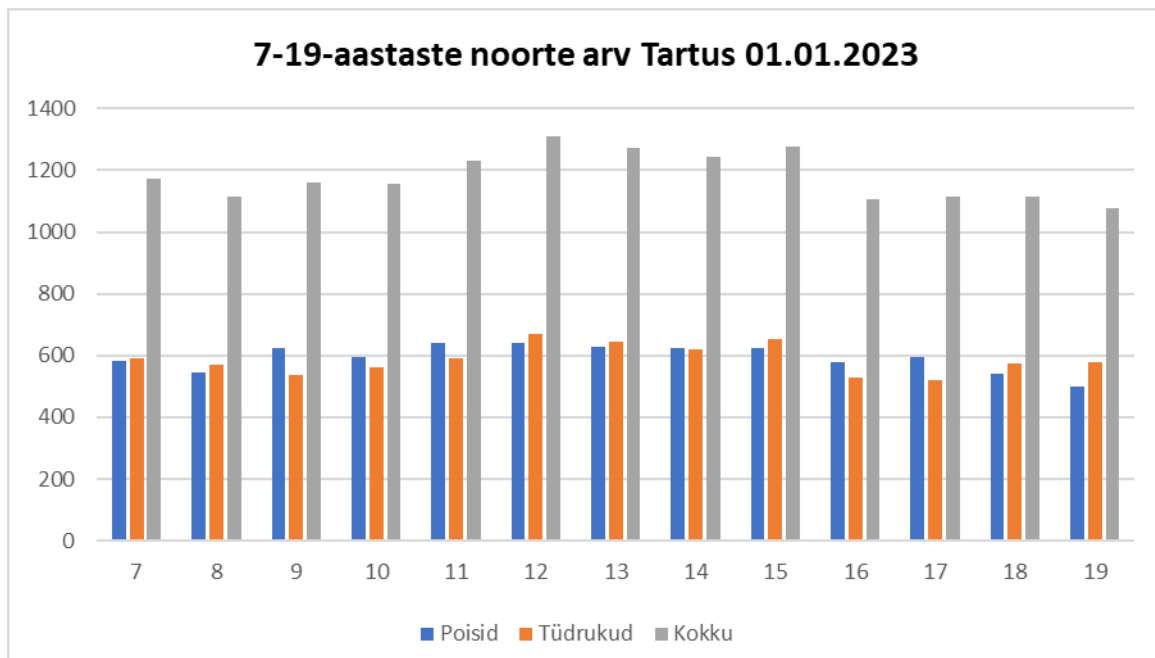
⁴ <http://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2017071100702>,
<http://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2018040200307>,
<https://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2019031900269>,
<https://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2020081100838>,
<https://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2021011400053>,
<https://info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/TLVK2022012500087>

⁵ [Tartu linna arengukava](#)

- 2021. aasta „Noorte vaba aeg 2020“⁶ uuringu tulemused
- Küsitlus huvitegevuse pakkujatele kommunaalkulude tõusu kohta Tartu linnas
- Küsitlus eraõiguslikele huvitegevusühingutele rahastamismudeli ja noorte kaasamise kohta

Tartu noored

1. jaanuari 2023. aasta seisuga oli Tartu elanike registris 97 435 elanikku. Noorsootöö, sealhulgas huvihariduse ja huvitegevuse sihtrühmaks on Tartus põhiliselt 7-19-aastased koolinoored. Selles vanuses tartlasi oli 01.01.2023 seisuga kokku 15 353 (vt joonist). Kooliealiste noorte seas oli poiste ja tüdrukute arv Tartus sarnane (vastavalt 7714 ja 7639). Keskmiselt oli Tartus igas vanuses 1181 noort: 593 poissi ja 588 tüdrukut. Tartu koolinoorte arv on tervikuna tõusuteel.

Tartu noorsootöö alused

Tartu noorsootöö, sealhulgas huvihariduse ja huvitegevuse alusdokumentideks on arengustrateegia Tartu 2030⁷, Tartu linna arengukava 2018-2026.

Arengustrateegia Tartu 2030 sõnastab Tartu visiooni: [Tartu on tegasusate, loovate ja õnnelike inimeste linn.](#)

Arengustrateegia eesmärk 20 sätestab: [Tartu on nooruselinn, kus noorel on igakülgset võimalused arenguks ja eneseteostuseks ning noorsootöö julgustab noort avastama, hoolima ja tegutsema.](#)

⁶ <https://tartu.ee/et/noorsootoo-uuringud>

⁷ <http://www.tartu.ee/et/tartu-linna-arengukavad#arengustrateegia>

Tartu linna arengukavas 2018-2026 on eesmärgi saavutamiseks kavandatud rida tegevusi, sealhulgas:

- integreeritud õppe võimaldamine huvi-, kutse-, üld- ja kõrghariduses noorte kunsti- ja spordialase kompetentsi arendamiseks (nt integreeritud õppekavad, paralleelõppe rakendamine, erikallakuga klassid);
- noorte omaalgatuslike kogukonda arendavate projektide toetamine;
- hariduslike erivajadustega noorte sihiteadlik kaasamine noorsootöösse;
- formaalse ja mitteformaalse hariduse ning haridus- ja kultuuriasutuste süsteemse koostöö juurutamine lastele mitmekesisema õppe võimaldamiseks, sh loomeinimeste kaasamine õppetöösse;
- noortekeskuse teenuse tagamine Tartu linna erinevates piirkondades;
- huvihariduse ja huvitegevus mitmekesisuse ja kättesaadavuse tagamine;
- sihtgrupipõhise info tagamine Tartu kultuuri- ja spordielu ning noorsootöö kohta;
- noorte ja noorsootöö teemade integreerimine kaasava eelarve protsessi;
- noorsootöö valdkonna rahastusmeetmete arendamine mittetulundusühingute potentsiaali toetamiseks;
- noorte tööhõivet ja tööhõivevalmidust toetavate meetmete integreerimine ja rakendamine;
- kooli noorsootöö tugevdamine;
- mobiilse kontaktnoorsootöö teenuse arendamine ja sihtrühmale kättesaadavuse tagamine;
- noorsootöö kvaliteedihindamise meetodite rakendamine;
- noorsootöötajate töökorralduse tingimuste ühtlustamine ja noorsootöötajate ametikasvu toetamine;
- noortekeskuste ja huvikoolide ehitus, korrastus ja arendamine (sh koostöös erasektoriga).

Eesti Reformierakonna, Isamaa Erakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonileping Tartu linna juhtimiseks aastatel 2021-2025 toob huvihariduse ja noorsootöö valdkonnas esile järgmised sihiseaded⁸:

- Täiendame huvihariduse, spordi ja huvitegevuse toetussüsteemi, et igal noorel oleks võimalik osaleda vähemalt ühes huvitegevuses või huvialakoolituses. Soovime, et toetussüsteem oleks taotlejale lihtne, paindlik ning arvestaks ka õppe kvaliteeti, juhendajate kvalifikatsiooni ja tulemusi.
- Toetame andekaid noori täiendavate koolditusprogrammidega ning leiame võimaluse eelprofessionaalse õppe arendamise toetamiseks spordis ja huvihariduses.

⁸ <https://www.tartu.ee/et/koalitsioonileping>

- Laiendame alus- ja põhihariduse rikastamiseks pakutavaid huvihariduse aktiivõppe programme ja projekte, soodustame ja toetame huvihariduse ja üldhariduse koostööd.
- Toetame huvikoole oma ruumide kohandamiseks erivajadustega osalejate tarbeks.
- Kaasame linnas tegutsevaid haridusasutusi partnerina kultuuri- ja noortesündmuste planeerimisse ja korraldamisse.
- Hoiame laulu- ja tantsupidude traditsiooni, tagades täiendavad võimalused Tartu koori- ja tantsujuhtide tasustamiseks.
- Toetame noorte töökasvatust ja tööhuvi, suurendame maleva- ja suvelaagrikohtade arvu.
- Arendame mobiilset- ja tänavanoorsootööd.
- Toetame uute õppe- ja ainekavade loomist selliselt, et õpilastel oleks võimalik võtta valikaineid ka teistest üldharidus- ja huvikoolidest. Soodustame huvihariduses omandatud õpiväljundite arvestamist üldhariduses.

Ülevaade noorsootööst Tartus

Tartu noorsootöö institutsioonideks on huvikoolid, huvitegevuse ühingud ja noortekeskused. Lisaks pakuvad noortele mitmekülgseid võimalusi ka spordiklubid, kes ei ole ennast alati registreerinud huvikooliks. Tartu noorsootöö maastikul on lisaks rida projektipõhiselt tegutsevaid mittetulundusühinguid ning valdkonnapiire ületavaid algatusi. Huviringides osalemise võimalust pakuvad lisaks eraõiguslikele juriidilistele ühingutele ka munitsipaalhuvikoolid, üldhariduskoolid ja kutsekool osana kooli noorsootööst. Vt statistilist lühiülevaadet kava lisast 1.

Huviharidus ja huvitegevus

Tartus tegutseb 2022/2023. õppeaastal riikliku hariduse infosüsteemi EHIS⁹ andmetel 84 huvikooli, neist 79 on erahuvikoolid. Lisaks on oluline välja tuua, et Tartu linnas on 64 koostööpartnerit spordi valdkonnas ja 83 partnerit muu huvihariduse ja huvitegevuse valdkonnas, kes pakuvad noortele regulaart tegevust koolipäeva väliselt. See tähendab, et Tartu linn toetab 147 eraõigusliku ühingu tööd ning lisaks 4 munitsipaalhuvikooli tegevust. Kõik koostööpartnerid ei ole huvikoolid, kuid kvaliteetseks õppetegevuseks on kõigil neil 151 koostööpartneril esitatud linnale 1aastased kuni 7aastased tegevuskavad või õppekavad.

Tartu huvikoolides on 2022/2023. õppeaastal kokku EHISe andmetel 14 378 õpilast, sh 12 602 noort¹⁰, kellest 8278 noort on unikaalse isikukoodiga vanuses 7-19 eluaastat ja kellest omakorda 2755 (33%) käib oma vabal ajal rohkem kui ühes tunnis, ringis või trennis. Seejuures tegeleb 25% huvihariduses osalevatest Tartu noortest kahe, 7% kolme ning 1,3 % lausa nelja kuni kuue erineva harrastusega.

⁹ <http://www.ehis.ee/>

¹⁰ S.o 7-26-aastast.

Tartu linn kasutab noorte huvitegevuse monitoorimiseks eelkõige kahte portaali: linnaportaali Spoku ning haridusteenuste haldamise portaali Arno. Linnaportaali Spoku koondub eraõiguslikest koostööpartneritest huvikoolide, huvitegevusühingute ja spordiklubide kõige täpsem statistika, mille abil toetame iga noore osalust ühingutes. Käesoleval õppeaastal toetab Tartu linn iga noore osalemist kuni kolmes huviringis või trennis, mis toimub eraõigusliku partneri juures, lisaks on noortel võimalus käia munitsipaalhuvikoolis, üldhariduskoolide juures toimuvates huviringides ning noortekeskustes toimuvates ringides. Enamused EHISes nähtaval olevad huvikoolid on ka linna koostööpartnerid, kuid on 7 ühingat, mille tegevuses osaleb 263 noort (vanuses 7-19), kes linnaportaali statistikas ei kajastu. 2022/2023 õppeaastal on Tartu linna andmetel 7.-19. aastaseid unikaalse isikukoodiga noori huviharidusse ja huvitegevusse (sh. sporti) kaasatud 9766 ning tegevustes osalemiste arv on seejuures 17 002. Andmed on saadud lapsevanemate kinnituste abil Spoku süsteemis, üldhariduskoolide ARNO süsteemi statistika järgi ning EHISest on saadud linna munitsipaalhuvikoolide ja 7 eraõigusliku partneri info, kes tänasel hetkel ei ole linna koostööpartnerid.

Viimastel aastatel on statistika kogumine Tartu linnas oluliselt paranenud ning järjest enam vaatame mitte ainult tegevustes osalemiste arvu, vaid asjaolu, et iga noor leiaks endale mitteformaalse tegevuse pärast üldhariduskoolis toimuvat õppetegevust. Siiski saab EHISe andmetele tuginedes näha riiklikus andmebaasis õpilaste arvu tõusu Tartu huvikoolides 4389 võrra: kui 2012/2013. õppeaastal oli Tartu huvikoolides 9989 õpilast, siis 2022/2023. õppeaastal 14 378 õpilast.

Tartu linna koostööpartneritest pakuvad regulaarset huviharidust ja huvitegevust (huvikoolid, huvitegevusühingutest ja kultuuriühingud, spordiklubid) 65 ühingat spordi valdkonnas, 20 ühingat tantsu tegevusvaldkonnas, 17 ühingat kaunite kunstide tegevusvaldkonnas (visuaalkunst, kirjandus ja etenduskunstid), 17 ühingat instrumentaalmuusika tegevusvaldkonnas, 11 ühingat koorilaulus ja muu vokaalmuusika tegevusvaldkonnas, 8 ühingat loodus- ja täppisteaduste või tehnoloogia tegevusvaldkonnas, 18 ühingat muu üldkultuuri tegevusvaldkonnas (nt. Tartumaa Skautide ja Gaidide Malev, Mõõgavõitlusselts).

Kõige rohkem noori on seotud jätkuvalt sportlike tegevustega: spordiühingute poolt pakutavad tegevused on olnud noortele kõige meelepärased, moodustades umbes 58% huvitegevuse valdkonnast. Muusika ja kunsti tegevusvaldkonnas kokku on leidnud sobiva tegevuse 27% noortest ning järgneb tantsu tegevusvaldkond, kus koostööpartnerite juures tegutseb 10% 7-19aastastest noortest. Loodus- ja täppisteaduste valdkonnas tegutseb eraõiguslike partnerite juures umbes 2% koolinoortest ning ülejäänud 3% kuuluvad muu üldkultuuri huviringidele.

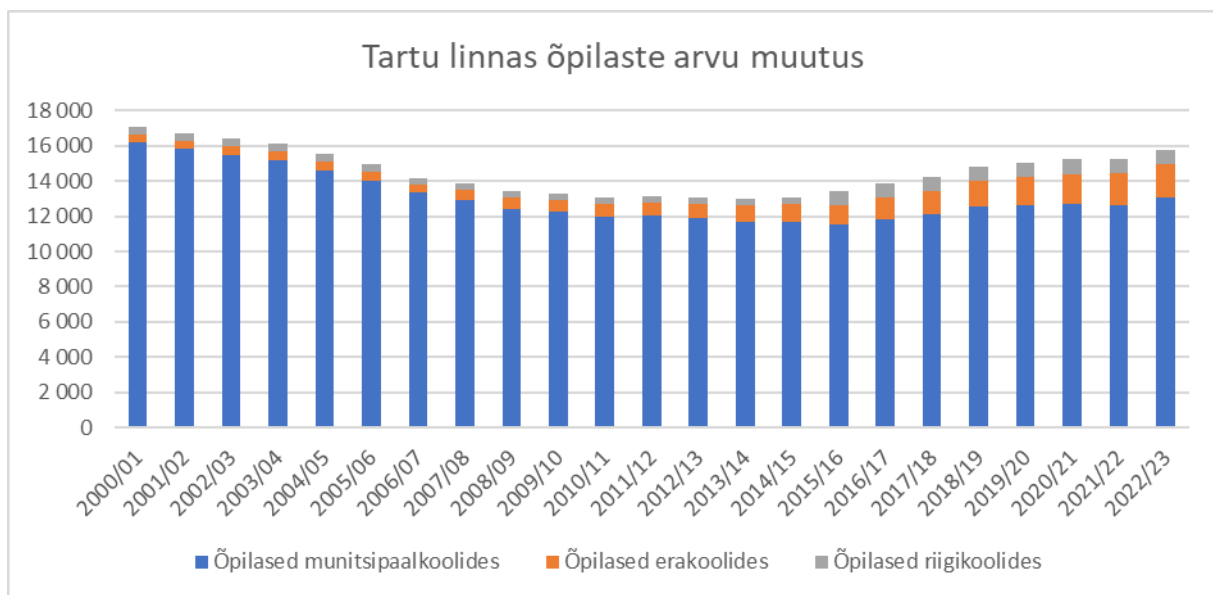
Tartu linna huvihariduse ja huvitegevuse koostööpartnerid on näha huvitegevuse kaardirakendusel¹¹ nii eesti, inglise kui ka vene keeles. Viimasel õppeaastal on huvitegevuse

¹¹ <https://huviharidus.tartulv.ee/?page=Avaleht>

kaardirakendus aktiivselt kasutatud ka Ukraina noorte poolt, kes soovivad endale selle abil sobivate tingimustega tegevust leida. Ligikaudu 231 Ukraina noort ehk umbes 44% on leidnud endale sobiva tegevuse huvikoolis või huvitegevuse ühingus.

Huvitegevus üldhariduskoolides

2022/2023. õppeaastal tegutseb Tartus 31 üldhariduskooli, sh 6 erakooli ja 3 riigikooli, kus õpib kokku 15 785 õpilast¹². Õpilaste arv on 20 aasta jooksul 635 võrra vähenenud, kuid see on 2691 võrra suurem, kui 10 aastat tagasi, mis näitab langustrendi pöördumist tõusutrendiks (vt joonist).

Tartu haridusteenuste haldamise süsteemi ARNO¹³ andmetel osaleb 20 % Tartu linna munitsipaalkoolide õpilastest oma kooli huviringides. Ligikaudu 90% neist õpib põhikooliastmes. Huviringide arv põhikoolides on vahemikus 5-28 kooli kohta, samas kui gümnaasiumides või koolides, kus on nii põhikooli- kui ka gümnaasiumiaste, tegutsev huviringide arv on väiksem, vahemikus 1-13. Keskmine huviringide arv munitsipaalkooli kohta on 10,8. Koolide huviringides osalemine on Tartu gümnaasiumiastmega koolides üksiti madalam kui Eestis keskmiselt, kuna mitmetes gümnaasiumites on huvialaga tegelemine integreeritud õppeprogrammi valikainena ning huviringe ei korraldata.

Noorte tartlaste endi sõnul¹⁴ ei käi üheski ringis ega trennis iga kaheksas koolinoor. Viimase kümnendi jooksul on erinevaid uuringuid arvesse võttes huviringis, tunnis või trennis mitte osalenud iga kümnes koolinoor. Seega on viimasel aastal noorte osalus arvude järgi pisut kahanenud, kuid täpsem statistika ja Ukraina noorte lisandumine on ka omakorda osalejate arvu negatiivselt mõjutanud. 2021. aasta alguse Tartu noorte vaba aja uuringu¹⁵ küsitlusest selgus, et veidi alla poole noortest, kes osalesid 2020. aastal huvihariduses ja/või

¹² <https://www.tartu.ee/et/uldhariduskoolid>

¹³ <https://tartu.ee/arno/>

¹⁴ Tartu noorte vaba aja uuringu [raport](#)

¹⁵ Tartu noorte vaba aja uuringu [raport](#)

huvitegevuses olid seotud ühe tegevusega, kolmandik noori tegeles kahe huvialaga ning veidi üle kümnendiku nii kolme kui ka nelja või enama huvialaga. Tartu linnas õppivatest 9-19-aastastest noortest osales 2020. aastal regulaarses huvikooli tegevustes ja/või huvitegevuses 73%. Vähemalt ühes noorsootöö tegevuses osales samas vanusegrupis 86% Tartu noortest. Kõige enam osalesid 2020. aastal huvihariduses ja huvitegevuses hõivatud noored sportlikes tegevustes (67%). Ligikaudu poole vähem tegeles tantsu, näitekunsti või mõne muu etenduskunstiga (26%) või osales muusikaga seonduvates tegevustes (24%). Huvihariduses ja huvitegevuses mitte osalenud noored tõid selle peamise põhjusena välja ajapuuduse (50%), millele järgnesid vähene teadlikkus (22%), kõrge osalemistasu (16%) ja sobivate tegevuste puudus (16%).

Noortekeskused

Tartus tegutseb 2022/2023. aastal kolm noortekeskuse hoonet – Tartu Noorsootöö Keskuse allüksused Anne Noortekeskus, Ilmatsalu Noortekeskus ja Lille Noortekeskus. Anne ja Lille noortekeskustes asuvad eraldi korrustel 7-11aastastele ruumid ja 11-19aastastele noortele eraldi ruumid. Aastas külastab Tartu noortekeskusi 2500 noort. 2022. aastal on umbes 2200 noort vanuses 11-19 on külastanud noortekeskusi kokku ligikaudu 11000 korda ja lisandunud on umbes 300 7-11aastast noort, kelle jaoks ruumid avati 2022. aasta 1. septembril ning kes on keskusi külastanud 2100 korda. Keskustes on 2022. aastal uusi registreeritud kasutajaid 1096. Aprillist alates on külastanud noortekeskusi kokku 550 Ukraina noort, kellest regulaarseid käiaid on 10-20.

Noortekeskused pakuvad muu hulgas avatud liikmeskonnaga huvitegevuse võimalusi – sealsete ringidega (10 ringi, mille tegevustesse on kaasatud aasta jooksul ligikaudu 500 unikaalset noort) ühinemiseks pole tavaliselt vaja end eelnevalt registreerida ega maksta osalustasu.

Täiendava võimalusena noorte arengu toetamiseks loob Tartu Noorsootöö Keskus õpetlikke videosid noortele ja avaldab neid oma [YouTube-i kanalil](#) alates 2020. aasta suvest. 2,5 aasta jooksul kasutasid Tartu noored seda võimalust enese arendamiseks ja millegi uue õppimiseks distantsilt, tänaseks on videotel olnud kokku vaatamisi 26 600.

Autovabaduse puiestee raames korraldasid noortekeskuste töötajad erinevaid juhendatud tegevusi, milles osales unikaalseid noori 2022. aastal 154 ning kokku oli 377 külastust.

Projektipõhiselt tegutsevad mittetulundusühingud

Tartu noorsootöö suurprojekti toetust saab 2023. aastal 11 taotlejat: sealhulgas noorteühingud Vanem Vend Vanem Õde, Eesti Noorte Vaimse Tervise Liikumine, Teaduse ja Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts, Teaduse ja Kultuuri Sihtasutus Domus Dorpatensis. Ühte suurprojekti toetatakse maksimaalselt 9000 euroga ning mõju lina eelarvele on seejuures 59 140 eurot. Noorsootöö väikeprojektide toetus on 2023. aastal määratud 12 projektile, seejuures ühe väikeprojekti maksumus on maksimaalselt 2400 eurot ning mõju linna

eelarvele 18818 eurot. Rahastatavate noorsootöö suur- ja väikeprojektide kestus on kuni 12 kuud. Haridus- ja Teadusministeeriumilt saavad noorteühingute aastatoetust muu hulgas Tartus tegutsevad ühendused Eesti Õpilasesinduste Liit, Eesti Üliõpilaskondade Liit, Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis.

Valdkonnapiire ületavad algatused

SA Tartu Ärinõuandla koordineerib Tartus õpilasfirmade tööd, tehes ühelt poolt koostööd koolide ja teisalt noortekeskustega. 2022/2023. õppeaastal tegutseb Tartus 23 õpilasfirmat¹⁶.

Tartu linna muuseumid ja raamatukogud korraldavad noortele harivaid vaba aja programme nii koolivaheaegadel kui ka aastaringsest, kuid täpset statistikat siinkohal edastada, on keeruline. Üldhariduskoolides toimuvad lisaks aktiivõppeprogrammid, kus pakuvad samuti tegevusi nt. Tartu Mänguasjamuuseum, MTÜ TYPA, Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum, SA Teaduskeskus AHHA, aga ka Dronootika Erahuvikool, Tartu Kalevi Ratsaklubi, erinevad tantsukoolid, Hariduse Edendamise SA jne. Igas koolis saavad õpilased koos õpetajatega valida sobiva aktiivõppeprogrammi, kuhu klassiga õppekäigule soovitakse minna ning mis just neile huvi võiks pakkuda.¹⁷

Tasulisi aastaringseid teenuseid pakuvad noortele ja peredele vaba aja keskused nagu Tartu Seikluspark, Aura veepark, Teaduskeskus Ahhaa jms. Küllastajate statistika vanuseti ja registrijärgse elukoha järgi ei ole tasuliste teenuseosutajate kohta kättesaadav.

Huvihariduse ja huvitegevuse kitsaskohad ja nende lahendamine Tartus

Tegevused 2023. aasta huvihariduse ja huvitegevuse täiendava toetuse kava koostamiseks toimusid 2022. aasta IV kvartalil ning selle kinnitamine kavandati Tartu Linnavalitsuse 10. jaanuari 2023. aasta istungile. Huvihariduse ja huvitegevuse täiendava toetuse kasutamisele seatud fookust mõjutab käesoleval hetkel huviharidust ja huvitegevust pakkuvate ühingute suurenenud kommunaalkulud, mis mõjutavad ühingute jätkusuutlikkust ja toimetulekut. Lisaks on ka viimased Koroonakriisi aastad vähendanud noorte kaasatust huvihariduses ja huvitegevuses. Täpsemad kitsaskohad on põhjendatud allpool ja näha tegevuskavast lisas 2.

¹⁶ <https://opilasfirma.ee/index.php?pg=2437&setlang=est>

¹⁷ <https://tartu.ee/et/aktiivoppeprogrammid>

1. kitsaskoht. Tõhustatud ja erituge vajavate¹⁸ noorte osalus noorsootöös on keskmisest madalam

Huviharidusse ja huvitegevusse kaasamise ebaproportsionaalsus on selgelt näha erinevate sihtrühmade noorte osaluses vaba aja arendavates tegevustes just huvihariduse valdkonnas. Kui hariduslike erivajadustega õpilaste koolides on huvitegevusega tegelemine tavakoolidega sarnane, siis osalus huvikoolide töös on märgatavalt madalam: ca 12 % (statistilise analüüsi ja uuringute järgi on Tartu linna keskmine 66% - 76%).

Lühiperspektiivis on arusaadav, et hõlpsam, odavam ja turvalisem on korraldada vaba aja arendavaid tegevusi eraldi tõhustatud ja erituge vajavatele ning seda mitte vajavatele noortele. Noorsootöö on aga suunatud mitte üksnes hetkele, vaid ka tulevikku – sellise kogemuse andmisele ja sellise kogukonna loomisele, mis pakub harmooniat ja kindlustunnet kogu elukaare jooksul sõltumata terviseseisundist. Seetõttu on vaja pöörata rohkem tähelepanu tõhustatud ja erituge vajavate noorte toetamisele. Tartu Linnavalitsus on seda arengusuunda toetanud muu hulgas projekti "Huvikoolide kaasamise ja arengu programm" rakendamise (2014-2016) ning alates 2017. aastast võimestanud huvikoolide ja huvitegevusühingute juhendajad erivajadustega noorte kaasamiseks ja tööks koolitus- ja mentorlusprogrammiga.

Kitsaskoha lahendamiseks 2023. aastal on kavas juhendajate valmisoleku suurendamine tõhustatud ja erituge vajavate noorte kaasamiseks huviharidusse ja huvitegevusse. 2023. aastal toetatakse kitsaskoha lahendamise raames erivajadustega noorte kaasamise pädevuste tõstmist huvikoolides. Lisaks meetodiliste pädevuste arendamisele pakutakse toetusest mentorlust kaasamise tõhustamiseks. Koolituste ja mentorluse maksumuseks on planeeritud 15 000 eurot.

2. kitsaskoht. Tartu linna noorte vähene kaasamine huvihariduse valdkonna otsustusprotsessi

Tartu linnas on küll häid näiteid noorte osalusest mitmetes tegevustes nagu näiteks kaasava eelarve hääletamisel osalemine ja Tartu Linna Noortevolikogu tegevused, kuid paljude noorte endi sõnul soovivad nad veelgi enam linna jaoks olulistest küsimustest kaasa rääkida. Tartu linnas on neli aastat tegutsenud Tartu Linna Noortevolikogu, mille populaarsus on 2022. aastal märgatavalt tõusnud. Noored tunnevad, et neil on veelgi rohkem mõtteid just noorte valdkonna edendamiseks ning soovivad ka omalt poolt lahendustele orienteeritud sekkumismeetodeid huvihariduse valdkonna jaoks välja pakkuda. 2022. aasta IV kvartalis on toimunud Tartu Linna Noortevolikoguga kokusaamised, kus on arutatud noorte endi ettepanekuid linnaelu edendamiseks huvihariduse valdkonnas ning aktiivselt on arutatud ka rahaliste vahendite jagamise ideid.

¹⁸ Vastavalt 01.02.2018 jõustunud õigusaktile "Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus" eelistatakse senise termini „haridusliku erivajadusega lapsed“ asendamist terminiga „tõhustatud ja erituge vajavad lapsed“: <https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018001>.

Kitsaskoha lahendamiseks 2023. aastal: TLNV on rahastatud Tartu linna eelarvest, aga huvitegevuse huvihariduse valdkonna täiendavast riiklikust toetusest saame ka neile lisaks eraldada 3000 eurot, et noorte huvihariduse ja huvitegevuse võimalustes ise valiku ja otsustusprotsessi juhtida. 2023. aastal kogub TLNV kokku noorte ideed ning valib nende hulgast välja ühe või mitu mõtet, mis on seotud huviharidusega ning mis toovad võimalikult palju kasu võimalikult paljudele Tartu linna noortele.

3. kitsaskoht. Huvihariduse ja huvitegevuse pakujate jätkusuutlik areng ja juhendajate järelkasv pole tagatud

2021. aastal oli Tartus huvihariduses ja huvitegevuses noorte harrastajate arv langustrendis. Covid-19 tõttu toimusid küll paljud tunnid digitaalselt, kuid harrastajate langus oli sellegi poolest süvenev ning ühingud tõstsid jätkusuutlikuks tegevuseks õppetasusid. Lisaks hakkasid kommunaalkulud märgatavalt suurenema 2021/2022 õppeaasta jooksul. Tartu linn toetab erahuvikoole, noorte huvitegevuse ühinguid, spordiklubisid ja rahvakultuuriühinguid igal aastal tegevustoetusega peamiselt linna eelarvest. Mitmekesisuse tagamiseks, juhendajate tasustamiseks, huvihariduse ning huvitegevuse kättesaadavuse parandamiseks ja uutele harrastajatele sobivate huvitegevuste võimaldamiseks, kasutab Tartu linn ka riiklikku huvihariduse toetusfondi. 2022. aastal on kasutusele võetud huvihariduse uus toetussüsteem,¹⁹ mis on sätestanud ühingutele, kes regulaarselt noortega tegelevad, spetsiifilisemad nõuded nii tegevuse ajalisel mahus, juhendajate kvalifikatsioonis, õppekavade tingimustes kui ka valdkondlikult aktiivses osaluses. Lisandunud on 8 uut koostööpartnerit erinevates tegevusvaldkondades, mis on võimaldab noortele mitmekesiseid võimalusi huvihariduses ja huvitegevuses.

Kitsaskoha lahendamiseks 2023. aastal: Toetame huviharidust ja huvitegevust pakkuvaid ühinguid tegevustoetusega ning võimaldame noortel tutvuda huvikoolide uute suundadega. Sellega anname ka linna poolt võimaluse uutele tegijatele end arendada ning kvaliteetset huviharidust ja huvitegevust pakkuda. Peamine toetus linna huvikoolidele, noorte huvitegevuse ühingutele, spordikoolidele – ja klubidele ning rahvakultuuriühingutele tuleb linna eelarvest, kuid kasutame järjepidevuse tagamiseks ja mitmekülgsete võimaluste tagamiseks huvihariduse riiklikku toetust 302 497 euro ulatuses.

4. kitsaskoht. Formaalse ja mitteformaalse hariduse koostöö on juhuslik ja ebasüsteemne

Statistiliste andmete põhjal selgub, et kooliti on huvitegevuses osalemise määr väga ebaühtlane, ulatudes 12,5 %-st 89,2 %-ni. Samuti kõigub olulisel määral huviringides osalemise statistika aastate lõikes, olles viie õppeaasta võrdluses ühes koolis 19-85 %, teises 31-86 % jne. Põhjuseks võib olla huvitegevuse võimaluste ebaühtlane valik, alternatiivsete lahenduste kasutamine (nt tegutseb kooli juures noorte huvitegevuse korraldamisele

¹⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/417122022010>

pühendunud mittetulundusühing või on kooli juurde registreeritud huvikool, mille õpe on suuremal või vähemal määral integreeritud üldhariduse tunniplaani) või ka erinev arusaam huvitegevuse statistika kogumise ja esitamise põhimõtetest. Huvitegevusena võidakse statistikas esitada lisaks huvipõhisele vaba aja sisustamise klubilisele tegevusele ka olümpiaadiks ettevalmistumist, järelaitamistunde jm. Kuivõrd selliseid tegevusi ja õppekogemusi nii kooli huviringides kui väljaspool kooli toimivas huvitegevuses ja – hariduses arvestatakse kooli õppekava täitmisel, on ebaselge.

Kitsaskoha lahendamiseks 2023. aastal on planeeritud koolide huvitegevusest ülevaate saamine, mis on muuhulgas aluseks formaalse ja mitteformaalse hariduse lõimimise aruteludele ning vastavate tavade edasiarendamisele. 2023. aastal on kavas jätkata koolide huvitegevuse kaardistamise lisamooduli arendamist Tartu haridusteenuste haldamise süsteemis ARNO. Tartu huvikoolidest kasutavad aktiivsemalt 10 ühingut Arno süsteemi ning aastas paaril korral toimuvad seminarid, kus lepitakse kokku vajalikud arendustööd. Igal aastal liituvad mõned uued ühingud Arno huvikoolide mooduliga. Planeeritud arendustegevused toimuvad 3000 euro ulatuses.

5. kitsaskoht. Huvihariduse ja huvitegevuse pakujate õppevahendite vananemine ja ühingute kesised arenguvõimalused

Tartu linnal on 147 eraõiguslikku koostööpartnerit huvihariduse ja huvitegevuse valdkonnas, kes pakuvad noortele regulaarseid huvitegevuse võimalusi. Koroonaviiruse leviku ajal oli koostööpartneritel võimalus uuendada digivahendeid, mis osutus valdkonnale vajalikuks ning mille kahe vooruga jagati 2020-2021. aastatel 380 000 eurot. Suurenenud igapäevaste kulutuste tõttu on ühingutel väga keeruline teha investeeringuid õppevahendite uuendamiseks ja huvikoolide juhendajate koolitamiseks. See aga omakorda mõjutab huvihariduse ja huvitegevuse koostööpartnerite tegevuse kvaliteeti ning noorte motivatsiooni erinevates tegevustes osaleda. 2022. aasta sügisel toimus esimest korda huvihariduse arengutoetuse meede, mille eelarve oli 70 100 eurot ning mille abil sai toetust 19 koostööpartnerit toetussummadega 1000 – 10 000 eurot. Huvikoolid ja huvitegevusühingud soovisid huvihariduse arengutoetust²⁰ kasutada nt. treeningprogrammi litsentside soetamiseks, õppevahendite kaasajastamiseks, juhendajate koolitamiseks.

Kitsaskoha lahendamiseks 2023. aastal on vaja luua Tartus täiendavad võimalused huvitegevuse ja huvihariduse koostööpartneritele igakülgseks arenguks, et olla endiselt noorte jaoks atraktiivsed ja tänapäevased huvihariduse ja huvitegevuse pakujad. 2023. aastal korraldatakse uus projektikonkurss arengutoetuseks huvihariduse ja huvitegevuse valdkonnas, sh vajalike õppevahendite ostmiseks, juhendajate koolitamiseks jms. Toetuse suuruseks ühe taotluse kohta on kavandatud kuni 10 000 eurot, konkursi kogusummaks on

²⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/417122022010>

planeeritud 84 262 eurot, millest 24 262 eurot tuleb riigi täiendavast huvihariduse toetusest.

6. kitsaskoht. Vähemate võimalustega perede lastel ei ole võimalik käia huvikoolis või huvitegevusühingus

Kuigi Tartu linnas on noortel võimalus tasuta huvitegevust harrastada üldhariduskoolides või noorsootöökeskustes, ei leia kõik noored siiski endale sobivat väljakutset, mis oleks ka lapsevanematele taskukohane. Tartu linna sotsiaal- ja tervishoiu osakond väljastab tõendi, mis kinnitab perekonna väheseid sissetulekuid ning seejärel on nii linna munitsipaalhuvikoolid kui ka eraõiguslikud koostööpartnerid kohustatud vabastama osaleja liikme-, osalus- või õppemaksust. Siiani ei ole aga eraõiguslikud koostööpartnerid saanud täiendavat toetust nende noorte eest.

Kitsaskoha lahendamiseks 2023. aastal suuname 10 900 eurot nende noorte abistamiseks, kes ise ei suuda maksta huvihariduse ja huvitegevuse eest. Sellega proovitakse kaasata ühingute tegevustesse noori, kes seni pole rahaliste vahendite vähesuse tõttu tegevustes osaleda saanud ning ka vähendada nende noorte hulka, kes tegevustes materiaalsel põhjustel loobuda soovivad. Toetuse andmise tingimused kehtestatakse huviharidustoetuste määrusega. Toetuse tulemusel saavad vähemate finantsiliste võimalustega perede lapsed ja noored osaleda huvihariduses ja huvitegevuses ning seejuures end igakülgset arenedada.

7. kitsaskoht. Huvihariduse ja huvitegevuse sündmustel osalemine ja nende korraldamise osakaal nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil on madal

Tartu linnas on mitmekesised võimalused ning paljud noored on leidnud endale ka sobivad tegevused. Küll aga on vaja pakkuda järjepidevalt atraktiivseid võimalusi erinevatele sihtgruppidele: see tähendab nii nendele, kes on motiveeritud ja soovivad leida mitmekülgseid väljakutseid ise esinedes või võisteldes, kui ka neile, kes alles otsivad seda tegevusvaldkonda, mis huvi võiks pakkuda ning sellega kaasnevat eduelamust. Oluline on kohalikul tasandil pakkuda noortele võimalusi huvikoolis või huvitegevuses õpitu demonstreerimiseks kui ka võimaldada rahvusvahelistel sündmustel käimist. Konkursitel ja festivalidel käimine ja nende korraldamine on lisaresurs ühingutele nii ajaliselt kui ka rahaliselt, kuid annab noortele juurde motivatsiooni, uusi ideid ja laiendab tutvusringkonda. Korraldades huviharidusega seotud üritusi on suurem võimalus kaasata edaspidi ka neid noori enda tegevustesse, kes võimalustega eelnevalt kursis ei olnud.

Kitsaskoha lahendamiseks 2023. aastal toetame noortega tegelevaid huvikoole- ja huvitegevuseühinguid aktiivse tegevusvaldkondliku panuse suurendamise eest ning tunnustame tehtud tegevuste eest. Huvihariduse preemia konkursi läbiviimine annab võimaluse 2023. aasta alguses toetada Tartu linna aktiivsemaid koostööpartnereid, võimaldab käesoleval aastal erinevate huvitegevustega Tartu linna pildis nähtaval kohal olla ning läbi selle kaasata huvitegevustesse rohkem noori. Kitsaskoha lahendamiseks on planeeritud kulu 2023. aastal 70 000 eurot.

Tegutsemise ajakava

Erinevaid toetuste eraldamisi on kavandatud läbi kogu aasta, vt lisa 2. Novembris alustati linnavalitsuses 2023. aasta huvihariduse ja huvitegevuse toetuse kasutamise kava koostamisega, mille esitamise tähtaeg Haridus- ja Noorteametile on 15. jaanuar 2023. Kava kinnitati Tartu Linnavalitsuses 10. jaanuaril.

Lisa 1. Tartu huvihariduse ja huvitegevuse statistika 01.01.2023 seisuga

Lisa 2. Tartu huvihariduse ja huvitegevuse tegevuskava 01.01.2023-31.12.2023

Tegevuskava on koostatud tutvustamiseks avalikkusele ning esitamiseks Haridus- ja Noorteametile. Tegevuskavas viitamata allikad on Tartu Linnavalitsuse kogutud materjalid, mis on kättesaadavad kultuuriosakonna noorsooteenistusest.

Lisainfo: Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakond <https://tartu.ee/et/huvitegevus>